

הסבר לעדכונים ב"הסכם לכבוד הדדי המחודש"

ה"הסכם לכבוד הדדי" חובר לפני כעשרים שנה (ויצא לאור בשנת תשס"א) על ידי הרב אלישיב קנוהל זצ"ל, טו"ר ד"ר רחל לבמור והרב ד"ר דוד בן זזון - במטרה לצמצם את תופעת סרבנות הגט. ההסכם נועד לסייע לאיש ואישה שאין שלום בית בביתם לסיים את נישואיהם, אם חלילה יגיעו לכך, בצורה מכבדת והדדית ועל פי כללי ההלכה המקובלת בעם ישראל.

ההסכם נכתב בהתייעצות עם דיינים, רבנים ומשפטנים בכירים. בראש הדיינים עמם התייעצו מנסחי ההסכם עמד הרב הגאון זלמן נחמיה גולדברג זצוק"ל, דיין בבית הדין הרבני הממלכתי הגדול שהיה שותף בשלבים השונים של הניסוח ואשר חתם על הסכמתו לתוקף ההלכתי של ההסכם. בתום הניסוח, החליטו המחברים לתרום את **ההסכם לכבוד הדדי** לעם ישראל ולאפשר לציבור הרחב להשתמש בו וזאת בכדי לסייע לזוגות ולמנוע סכסוכי גירושין מיותרים.

ההסכם מבסס אמון הדדי בין בני הזוג בכך שהוא מונע פגיעה אפשרית, חלילה, בעת גירושין אם בני הזוג יגיעו לכך – באמצעות התחייבות הדדית למזונות גבוהים של בן או בת הזוג. מימוש ההתחייבות למזונות מתאפשר אך ורק במקרה של סרבנות-גט. בצורה כזאת ההסכם הוא תעודת ביטוח עבור שני בני הזוג שתמיד יתנהגו בהוגנות זה לזו, אפילו בשעת משבר.

מאז שחובר ההסכם לכבוד הדדי חתמו עליו אלפי זוגות, ויעילותו הוכחה. יחד עם זאת, ההסכם עורר במהלך השנים דיונים שונים, חוק יחסי ממון עבר תיקון משמעותי, וכן נכנס לתוקפו החוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה. בנוסף, גופים שונים ראו צורך להוציא הסכמים שונים ברוח ההסכם לכבוד הדדי, עם שינויים שהוכנסו לפי ראות עיניהם.

לאור זאת, ולאחר שני עשורים, מנסחי ההסכם (בהיעדרו של הרב אלישיב קנוהל זצ"ל) ראו לנכון להוציא גרסה מחודשת ומעודכנת אשר נוסחה בשיתוף פעולה בין המחברים הרב ד"ר דוד בן זזון וטו"ר ד"ר רחל לבמור (מתנועת 'ישראל הצעיר' בישראל-IYIM), עם נשות מקצוע ממוסדות אור תורה-סטון. הנוסח המחודש תואם להסכם לכבוד הדדי המקורי ומשמר את המנגנונים היסודיים ההלכתיים והמשפטיים המוטמעים בתוכו.

השינויים הבולטים בהסכם המחודש הם:

1. הורדת גובה ההתחייבות - בהסכם המקורי סכום ההתחייבות הכללי שאינו תלוי במשכורתו של המתחייב היה \$1500 והוא נקבע לפי דבריו של הגאון הרב זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל. הגרז"ן העריך זאת כסכום חודשי מינימלי למגורים בבית מלון בסיסי (על פי חישוב של \$50 ליום) על בסיס זאת שאדם רשאי להבטיח לבן זוג במסגרת "עולה עמו ואינה יורדת", ובהסתמך על המשנה (כתובות פרק יב, א-ב) שאדם יכול לחייב את עצמו לזון מזונות ברמה גבוהה. בהסכם המחודש, בעקבות ירידת יוקר המחיה, ובהתאם לפסיקה המקובלת בפסקי דין רבניים למזונות אישה, הוחלט לצמצם את הסכום לסך של 4000 ₪ לחודש.

2. מחיקת הנספח להסכם - בהסכם המקורי היו סעיפים שהתייחסו לאופן חלוקת הרכוש במקרה של פירוד. בהסכם המחודש- לאור תיקונו של חוק יחסי ממון, באופן שנותק הקשר (שהיה קיים בעבר) בין מועד חלוקת הרכוש לבין מועד סיום הנישואין דה יורה, עודכן ההסכם והושמטו ממנו כל הסעיפים שהיו קשורים לחוק יחסי ממון. בכך הפך ההסכם להסכם מזונות בלבד, והתייתר הצורך לאשר אותו בפני רשות מוסמכת לפי דרישות החוק.

3. שיקום נישואין – בהסכם המקורי הפנייה להליך שיקום נישואין נקבעה כברירת מחדל יחידה, וכחובה לפי דרישת מקבל ההודעה תוך תקופה של 180 יום. בהתאם לכך גם נקבע כי אם שולח ההודעה לא נענה לדרישה זו, ולא התייצב כנדרש בפני הגורם המקצועי שמונה (עד שלוש פגישות), הרי שהוא איבד את זכותו לממש את ההתחייבויות שבהסכם בתום התקופה.

בהסכם המחודש – נוסף מסלול לפיו הפנייה לשיקום הנישואין תהיה רק בהסכמת שני בני הזוג ובתוך תקופה של שנה, ובהתאם לכך, גם במקרה בו שולח ההודעה אינו מעונין בשיקום הנישואין, לא יאבד הוא את זכותו לממש את ההתחייבויות שבהסכם.

הוספת מסלול זה נעשתה הן משום חקיקתו של החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה המחייב פניה ליחידת הסיוע לבחינת המסלול המתאים ביותר לזוג המתגרש, והן כדי לאפשר לזוגות המבקשים זאת, חופש פעולה ואפשרות לבחירה מיטבית בעת המשבר בהתאם לנסיבות באותה עת.

כך, בהסכם המחודש, בעת החתימה על ההסכם בוחרים בני הזוג האם רצונם שהפנייה לשיקום הקשר תהיה חובה לפי דרישת מקבל ההודעה או רק בהסכמת שני בני הזוג.

4. משך התקופה – בהסכם המקורי נקבע כי משך התקופה הנמנית מיום משלוח ההודעה ועד ליום מימוש ההסכם הוא 180 יום וזאת למעט בשני מקרים: א. שולח ההודעה ביקש להאריך את התקופה ב. מונה מסיע לשיקום הנישואין והוא קבע כי יש סיכוי לשיקום הנישואין ויש להאריך את התקופה ב- 90 ימים. אם לא חל אחד מן החריגים, הרי מובן שפני שני הצדדים הוא לסיום הקשר הזוגי ביניהם, ולפיכך ניתן לממש בתום 180 ימים את ההתחייבויות שבהסכם.

בהסכם המחודש, נוסף כאמור (לעיל סעיף 3) מסלול לבחירה ביחס לאופן שיקום הנישואין. במסלול שנוסף, לפיו שיקום הקשר יהיה רק בהסכמת שני בני הזוג, נקבע כי משך התקופה הנמנית מיום משלוח ההודעה ועד ליום מימוש ההסכם יהיה שנה. שינוי זה נועד לתת לצדדים פרק זמן משמעותי שבמהלכו ניתן יהיה לבחון אפשרות לשיקום הקשר, וכן את רצינות כוונתו של המבקש להתגרש, והוא אף מביא לידי ביטוי את הדעה ההלכתית של רבנו ירוחם לפיה שנה של פירוד כמוה כהודעה על אי יכולת שיקום הנישואין, כדבריו (בספר המישרים, כ"ג, ח) : "...משהינן לה תריסר ירחי אגיטא דילמא הדרי בהו, לאחר שנה כופין אותו לגרש..."

כל שינוי בהסכם עלול לפגוע בתקפות ההלכתית או המשפטית, ואין לעשותו ללא התייעצות הלכתית ומקצועית.

אנו מאחלים לכל זוג שחותם על ההסכם זוגיות טובה ויציבה ולאורך שנים, שההסכם לכבוד הדדי המחודש יהיה כלי בו תוכלו להשתמש במידת הצורך, אך מתפללים שתשרה השכינה במעונכם, ותוכלו להגיע כזוג למצב בו הכבוד ההדדי והשכינה שורים בביתכם, בשמחה ובאהבה.